5. การดำเนินงาน ควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

5.1 การดำเนินมาตรการควบคุมโรค กรณีพบผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย

เมื่อหน่วยงานในพื้นที่ได้รับแจ้งว่าในพื้นที่ตนเองพบผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ควรดำเนินการควบคุมโรคทันที เพื่อกำจัดแหล่งแพร่โรค และลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรคไปยังพื้นที่อื่น โดยดำเนินการตามมาตรการ 3-3-1 และดำเนินการต่อเนื่อง 28 วัน ดังนี้

- 3 - สถานพยาบาล แจ้งรพ.สต.หรือสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่รับทราบว่าในพื้นที่มีผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย **ภายใน 3 ชั่วโมง ภายหลังผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัย**
- 3 - หน่วยงานควบคุมโรค ดำเนินการควบคุมยุงพาหะ ทั้งการฉีดพ่นสารเคมี (สเปรย์กระป๋อง) และกำจัดแหล่งน้ำขังภายในบ้านผู้ป่วย **ภายใน 3 ชั่วโมง หลังได้รับแจ้งว่าพบผู้ป่วยในชุมชน** ในรัศมี 100 เมตรจากบ้านผู้ป่วยภายใน 1 วัน และวันที่ 3 หลังพบผู้ป่วย ทั้งการฉีดพ่นสารเคมีและกำจัดแหล่งน้ำขัง
- 1 - หน่วยงานท้องถิ่นพ่นสารเคมีกำจัดยุง และอสม.กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ในรัศมี 100 เมตรรอบบ้านผู้ป่วย **ภายใน 1 วัน หลังได้รับแจ้งว่าพบผู้ป่วยในชุมชน**

ตารางที่ 10 แนวทางการควบคุมโรคกรณีพบผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ตามมาตรการ 3-3-1

วัน (เริ่มนับจากวันที่พบผู้ป่วย)	
	Day 0 วันที่พบผู้ป่วย
การดำเนินงาน	• สถานพยาบาล แจ้ง รพ.สต. หรือสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่รับทราบว่าในพื้นที่มีผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ภายใน 3 ชั่วโมง ภายหลังผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัย • รพ.สต. ดำเนินการควบคุมยุงพาหะ ทั้งการฉีดพ่นสารเคมี (สเปรย์กระป๋อง) และกำจัดแหล่งน้ำขังภายในบ้านผู้ป่วย ภายใน 3 ชั่วโมง หลังได้รับแจ้งว่าพบผู้ป่วยในชุมชน
หมายเหตุ	ในกรณีที่ได้รับรายงานผู้ป่วยนอกเวลาราชการ สามารถดำเนินการควบคุมยุงพาหะได้ในวันถัดไป

ตารางที่ 10 แนวทางการควบคุมโรคกรณีพบผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ตามมาตรการ 3-3-1 (ต่อ)

วัน (เริ่มนับจากวันที่พบผู้ป่วย)	Day 1
การดำเนินงาน	ควบคุมยุงพาหะในรัศมี 100 เมตร จากบ้านผู้ป่วย และจุดที่สงสัยเป็นแหล่งโรค เช่น ที่ทำงาน โรงเรียน ภายใน 1 วัน หลังได้รับแจ้งพบผู้ป่วยในชุมชน • หน่วยงานท้องถิ่น พ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย • อสม. เจ้าของบ้าน และประชาชน กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย • รพ.สต. ดำเนินการทำประชาคมในชุมชน เพื่อชี้แจงสถานการณ์ ให้สุขศึกษาเรื่องการป้องกันตนเองและอาการที่ต้องเฝ้าระวัง พร้อมทั้งกำหนดมาตรการร่วมกันในชุมชน
หมายเหตุ	• การควบคุมยุงพาหะ หากไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมภายใน 1 วัน สามารถดำเนินการซ้ำได้ในวันที่ 2 • การทำประชาคมสามารถพิจารณากำหนดวันตามความพร้อมของชุมชน

วัน (เริ่มนับจากวันที่พบผู้ป่วย)	Day 7
การดำเนินงาน	ควบคุมยุงพาหะในรัศมี 100 เมตร จากบ้านผู้ป่วย และจุดที่สงสัยเป็นแหล่งโรค เช่น ที่ทำงาน โรงเรียน • หน่วยงานท้องถิ่น พ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย • อสม. เจ้าของบ้าน และประชาชน กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
หมายเหตุ	เป้าหมาย HI และ CI ในบ้านผู้ป่วยและรัศมี 100 เมตร = 0

วัน (เริ่มนับจากวันที่พบผู้ป่วย)	Day 14
การดำเนินงาน	• อสม. เจ้าของบ้าน และประชาชน สำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้านที่เกิดโรค • ตำบลที่พบผู้ป่วยหลายหมู่บ้าน ให้ดำเนินการทั้งตำบล
หมายเหตุ	เป้าหมาย HI ในหมู่บ้านที่พบผู้ป่วย ≤ 5

ตารางที่ 10 แนวทางการควบคุมโรคกรณีพบผู้ป่วยโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ตามมาตรการ 3-3-1 (ต่อ)

วัน (เริ่มนับจากวันที่พบผู้ป่วย)	Day 21
การดำเนินงาน	• อสม. เจ้าของบ้าน และประชาชน สำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้านที่เกิดโรค
หมายเหตุ	เป้าหมาย • HI ในหมู่บ้านที่พบผู้ป่วย ≤ 5 • CI สถานพยาบาล โรงเรียน ในหมู่บ้าน = 0 • CI ศาสนสถาน โรงแรม โรงงาน ในหมู่บ้าน ≤ 5
วัน (เริ่มนับจากวันที่พบผู้ป่วย)	Day 28 เป็นต้นไป
การดำเนินงาน	• คงมาตรการสำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลายในชุมชนทุก 7 วัน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และคงมาตรการพ่นสารเคมีเสริมทุก 7 วันหากยังมีผู้ป่วยต่อเนื่อง • สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประเมินคาดัชนีลูกน้ำยุงลายในพื้นที่ที่ระบาดต่อเนื่องเกิน 28 วัน

หมายเหตุ : 1) หากพบผู้ป่วยนอกรัศมี 100 เมตรเดิม ภายใน 28 วัน ให้พ่นสารเคมีทั้งกลุ่มบ้าน/หมู่บ้าน เพิ่มเติมจากรัศมี 100 เมตร

2) เพื่อให้การควบคุมโรคได้ผลดี ควรดำเนินการในบ้านผู้ป่วยและรอบบ้านผู้ป่วยในรัศมี 100 เมตร ต้องเข้าไปพ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัยภายในบ้านให้ได้ทั้งหมดและครบทุกหลังคาเรือน เนื่องจากยุงที่มีเชื้อมักไม่บินออกมาจากตัวบ้าน

3) ในกรณีที่ในชุมชนมีลักษณะสิ่งแวดล้อมเป็นป่าที่อยู่ในบริเวณชุมชนและป่าใกล้กับชุมชน ให้ดำเนินการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และพ่นสารเคมี โดยเข้าปฏิบัติให้ลึกที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากยุงลายสวนสามารถบินได้ค่อนข้างไกลกว่ายุงลายบ้าน โดยเวลาที่เหมาะสมสำหรับการพ่นสารเคมีคือ ช่วงเช้า เวลา 05.00 - 9.00 น. และช่วงเย็น เวลา 17.00 - 19.00 น. เนื่องจากเป็นเวลาที่ยุงลายสวนออกหากินมาก